

Modul / FAN SILLABUSI
Turkiy tillar fakulteti
60111400 – O‘zbek tili va adabiyoti ta’lim yo‘nalishi

Fan nomi:	O‘zbek shevalari
Fani	Majburiy
Fan kodi:	O‘D202
Semestr	4
Ta’lim shakli:	Kunduzgi
Mashg‘ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar	150
Ma’ruza	20
Amaliy mashg‘uloti	40
Laboratoriya mashg‘uloti	-
Seminar mashg‘uloti	
Mustaqil ta’lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O‘zbek
Fan maqsadi (FM)	
FM1	Bu fanni o‘rganishdan maqsad, o‘zbek shevalarining eng muhim xususiyatlari, ularning murakkab tarkibi, leksik, fonetik va grammatik tabiati haqida talabalarga to‘la ma’lumot berishdan iboratdir. Shu munosabat bilan quyidagi vazifalar kelib chiqadi.
Fanni o‘zlashtirish uchun zarur boshlang‘ich bilimlar	
1.	O‘zbek dialektologiyasi O‘D202
Ta’lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Talabalarga sheva, dialekt, lahja tushunchalarining ma’nosini tushuntirish;
TN2	O‘zbek shevalarining eng muhim fonetik, grammatik, leksik xususiyatlari haqida ma’lumot berish

TN3	Shevalarni turli metodlar, jumladan, tavsifiy, qiyosiy-tarixiy, lingvistik geografiya metodlari bilan o'rganish mumkinligi haqida bilim berish;
TN4	Shevalarni yozib olish ko'nikmasini hosil qilish
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Sheva, dialekt, lahja tushunchalari
TN6	O'zbek shevalari o'zbek tili tarixi va boshqa turkiy tillarni o'rganishda boy manba ekanligi
TN7	O'zbek shevalarining eng muhim fonetik, grammatik, leksik xususiyatlari
TN8	Shevalar tadqiqida turli metodlar, jumladan, tavsifiy, qiyosiy-tarixiy, lingvistik geografiya metodlari <i>haqida bilishi va ulardan foydalana olishi</i>
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza (M)	
M1	Kirish. O'zbek shevalari fanining maqsad va vazifalari.
M2	Transkripsiya
M3	O'zbek shevalari tasnifi
M4	O'zbek shevalari fonetikasi
M5	Fonetik qonuniyatlar ¹
M6	O'zbek shevalari leksikasi ²
M7	O'zbek shevalari morfologiyasi va sintaksisi
M8	Qurluq-chigil-uyg'ur lahjasining muhim xususiyatlari
M9	Areal lingvistika
M10	Adabiy til va dialekt munosabati
Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Sheva, dialekt, lahjalarning xususiyatlari ulaning o'rganish metodlar
A2	Transkripsiya. Transkripsiyadagi matnlarni o'qish va yozish
A3	O'zbek shevalarida unilar va undoshlar tizimi
A4	Fonetik tahlil Shevalarga oid matnlarning fonetik xususiyatlari
A5	Fonetik tahlil. O'zbek shevalarida uchraydigan fonetik qonuniyatlar ustida
A6	Leksik tahlil. Shevalarga xos matnlarning leksik xususiyati
A7	Morfologik tahlil: Otning grammatik kategoriyalari
A8	Shevalarda modal shakllarning semantik xususiyatlari
A9	Shevalarda mustaqil va yordamchi so'z turkumlarining o'ziga xosliklar
A10	Shevalarda mustaqil va yordamchi so'z turkumlarining o'ziga xosliklar
A11	O'zbek shevalarida fe'lning o'ziga xos xususiyatlari

¹ Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

² Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

A12	Fe'ning vazifadosh shakllari	
A13	O'zbek shevalarida so'z yasalishi	
A14	O'zbek shevalarida so'z yasalishi	
A15	O'zbek shevalari sintaksis	
A16	O'zbek shevalari sintaksis	
A17	Qarluq lahjasidagi matnlar tahlili	
A18	Qipchoq lahjasidagi matnlar tahlili	
A19	O'g'uz lahjasidagi matnlar tahlili	
A20	Hadis asarlarda dialektizmlar va ularning turlari	
Mustaqil ta'lim (MT)		
1	Dialekt tushunchasi.	18
2	Lahja va sheva tushunchasi.	18
3	O'zbek dialektologiyasi tarixi	18
4	Mustaqillikka qadar bo'lgan o'zbek dialektologiyasi	18
5	Mustaqillik davri o'zbek dialektologiyasi.	18
Asosiy adabiyotlar		
1	Ashirboyev S. O'zbek dialektologiyasi. -T., "Nodirabegim", 2021.	
2	Ashirboyev S. O'zbek dialektologiyasi. -Toshkent: Universitet, 2016.	
3	Murodova N. O'zbek dialektologiyasi. -Toshkent, 2019.	
4	Rajabov N. O'zbek shevashunosligi. - Toshkent: O'qituvchi,1996.	
5	Enazarov T., Karimjonova V. va boshqalar. O'zbek dialektologiyasi.-Toshkent: Universitet, 2012.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
6	Mirziyoyev Sh .M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. - 56 b.	
7	Mirziyoyev Sh. M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent : O'zbekiston, 2017. – 104 b	
8	Begaliyev M.D. O'zbek tilining Qorabuloq shevasi leksikasi. - Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2007.	
9	Bobojonov Y. Janubiy Xorazm etnografik leksikasi. NDA. - Toshkent: 1997	
10	Джураев А.Б. Теоретические основы ареального исследования узбекского язычного массива. - Toshkent: 1991.	
11	Jo'rayev B. O'zbek adabiy tili va dialektlari. - Toshkent: Fan, 1963	
12	Хасенов Э. Тіл білімінің негіздері. – Алматы, 1996.	
13	Реформацкий А.А. Введение в языкознание. – М., 2000.	
Internet saytlari		
1	http://www.edu.uz	

2	www.pedagog.uz
3	www.Edu.uz
4	tdpu-intranet.ped
5	http://elibrary.kaznu.kz/ru

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Baholash tartibi o'z ichiga nazoratlar turini (oraliq, joriy va yakuniy) qamrab oladi. Talabani o'zlashtirish darajasi quyidagi yo'l bilan baholanadi:

Darajasi	Ballar (foiz)	Reyting	
A+	95 - 100 ball	4.5	A'LO
A	90 - 94 ball	4.0	
B+	85 - 89 ball	3.5	JUDA YAXSHI
B	80 - 84 ball	3.0	
C+	75 - 79 ball	2.5	YAXSHI
C	70 - 74 ball	2.0	
D+	65 - 69 ball	1.5	SHARTLI O'TDI
D	60 - 64 ball	1.0	
F	59 ball va undan past	0.0	O'TMADI

Ballar taqimoti:

Oraliq nazorat - 30 ball.
 Joriy nazorat - 20 ball.
 Yakuniy nazorat - 50 ball.

Jami: 100 ball

TALABALARNING O'ZLASHTIRISHINI BAHOLASH MEZONLARI

“A+”, “A”, “B+” baho: talaba materiallarni mustaqil ravishda tez o'zlashtiradi; xatolarga yo'l qo'ymaydi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi.

“B”, “C+”, “C” baho: talabamateriallarni yaxshi o'zlashtirgan, uni mantiqiy ifoda eta oladi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi, biroq uncha jiddiy bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.

“D+”, “D” baho: asosiy materiallarni biladi, biroq aniq ifoda etishga qiynaladi; savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi; materiqlarni taqdim etishda ayrim xatoliklarga yo'l qo'yadi; kommunikatsiya jarayonida qiyinchilik sezadi.

“F” (o'tmadi) baho: materiallarni o'zlashtirmagan; savollarga javob bera olmaydi; mashg'ulotlarda ishtirok etmaydi.

Talabalarni baholashda quyidagilar hisobga olinadi:

- mashg'ulotlardagi ishtiroki (davomat);
- mashg'ulotlardagi faollik va ijodkorlik;
- asosiy va qo'shimcha o'quv materiallarini o'zlashtirish;
- mustaqil ta'lim bo'yicha topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish;
- nazoratning barcha turlarini o'z vaqtida bajarish.

AKADEMIK VA ETIK TALABLAR:

Nazorat topshiriqlarini bajarishda ko'chirmakashlikka (plagiat) yo'l qo'yilmaydi.

Test, o'quv loyihalari, mustaqil ishlar, oraliq, joriy, yakuniy nazorat topshiriqlarini boshqa shaxslardan ko'chirib olinishiga yo'l qo'yilmaydi, boshqa talabning o'rniga imtihon topshirish ta'qiqlanadi.

Kurs bo'yicha har qanday nazorat topshirig'ini soxtalashtirgan talaba „fanni o'zlashtirmagan“ („F“) hisoblanadi.

Mashg'ulotlar paytida mobil aloqa va boshqa elektron qurilmalardan foydalanishga yo'l qo'yilmaydi.

Mashg'ulotlar paytida auditoriyada (virtual auditoriyada) belgilangan talablarga zid harakatlar qilish mumkin emas.

Boshqalar va turli fikrlarga tolerant munosabatda bo'lish talab etiladi.

Kontakt soatlari*: mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish, ularni taqdim etish, zarur ma'lumotlar va turli materiallar bo'yicha savollarga quyidagi grafik asosida o'qituvchiga murojaat qilishingiz mumkin:

№	Kun	Vaqt	Xona
1.	Payshanba	14.00 – 15.00	307-320

Fan ukituvchisi tugrisida malumot

Muallif:	Y.Ibragimov, Filologiya fanlari doktori, professor
E-mail:	Otabekqurbonboyev2@gmail.com
Tashkilot:	Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti, "O'zbek tili" kafedrasida
Taqrizchilar:	Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent Sh.Bo'ranova Filologiya fanlari nomzodi, dotsent M.Xudayarova

Mazkur Sillabus Nukus DPI O'quv-uslubiy Kengashining 2025-yil "28.06" dagi 11 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "O'zbek tili" kafedrasining 2025-yil "27.06" dagi 11 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

A. Abdiev

B. Davletov

Sh. Bo'ranova

Y. Ibragimov